

Sygn. akt I Ca 54/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SSO Iwona Podwójniak

SSR del. Mirosław Chojnacki (ref.)

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa Szkoły Wyższej (...) (...) z siedzibą w W.

przeciwko K. G.

o bezpodstawne wzbogacenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 17 listopada 2016 roku, sygnatura akt I C 760/16

1. oddała apelację;

2. zasądza od powoda Szkoły Wyższej (...) (...) z siedzibą w W. na rzecz pozwanej K. G. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I Ca 54/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 17 listopada 2017 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu zasądził od K. G. na rzecz (...) z siedzibą w W. kwotę 500 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 29 marca 2012 roku do dnia zapłaty, nadając wyrokowi w tym zakresie rygor natychmiastowej wykonalności. Sąd oddalił powództwo w pozostałej części. Z tytułu kosztów procesu zasądzone od powoda na rzecz pozwanej K. G. kwotę 2.417 zł.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny:

Powód (...) z siedzibą w W. żądał zasądzenia od pozwanej K. G. kwoty 17.071 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 29 marca 2012 roku, a ponadto zasądzenia kosztów procesu oraz kosztów postępowania wywołanych próbą ugodową. Pozwana K. G. uznała powództwo do kwoty 500 zł, kwestionując je w pozostałym zakresie.

W 2009 roku pracownica Wydziału Zamiejscowego powoda D. L. zaproponowała I. Ż. (1), przedstawicielowi firmy Handlowej dostarczającej dla powoda materiały biurowe, aby zgodziła się na wystawianie na jej nazwisko umów zlecenia obejmujących wykonywanie prac porządkowych w budynku powoda., która faktycznie będą wykonywać osoby mające już podpisane umowy z powodem. D. L. przekazała I. Ż. (1), iż powód ma niewykorzystane środki unijne, a nie może zawrzeć umów z osobami już zatrudnionymi. Na nazwisko I. Ż. (1) sporządzane były umowy zlecenia i na jej konto powód z tytułu wynagrodzenia z tych umów przelewał środki, które I. Ż. (1), po zatrzymaniu dla siebie kwoty 100 zł do 200 zł, wypłacała z konta i zawoziła w gotówce D. L.. D. L. zaproponowała I. Ż. (1), aby poszukała innych jeszcze osób, które zgodzą się udostępnić swoje dane do umów zlecenia i swoje rachunki bankowe do przelewów. I. Ż. (1) przekazała propozycję między innymi swoim rodzicom i K. G.. Pozwana nie podpisywała umów zlecenia sporządzonych na jej nazwisko ani rachunków wystawianych do umów zlecenia. Wynagrodzenie określone w umowach przelewane było z kwestury na konto pozwanej, która pozostawiła dla siebie po 100 zł z każdego z pięciu przelewów, a w pozostałej części pieniądze przelała I. Ż. (1), która z kolei przekazywała te środki D. L..

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd pierwszej instancji wskazał, iż na podstawie art. 213 § 2 k.p.c. sąd był związany uznaniem powództwa co do kwoty 500 zł. W pozostałym zaś zakresie zdaniem sądu rejonowego powództwo podlegało oddaleniu w świetle dyspozycji art. 407 k.c., względem którego – odwołując się do doktryny – sąd ten dokonał wykładni, w tym w jego zestawieniu z art. 409 k.c. O kosztach procesu orzeczono w oparciu o art. 100 zdanie drugie k.p.c., przy podkreśleniu, że pozwana uległa w procesie jedynie w nieznacnej części.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł pełnomocnik powoda, zaskarżając wydany wyrok w części oddalającej powództwo. Apelujący zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, mających wpływ na wynik sprawy, to jest art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. polegającą na braku wszechstronnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów, polegające na dokonaniu ustaleń sprzecznych z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, poprzez nieuzasadnione dowolne i sprzeczne przyjęcie że:

a. okoliczności sprawy, takie jak przekazywanie przez pozwaną korzyści majątkowych uzyskanych od powoda bez podstawy prawnej po potrąceniu części uzyskanej kwoty na swoją rzecz stanowią podstawę do uznania, że pozwana rozporządziła korzyścią nieodpłatnie, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że pozwana rozporządziła korzyścią majątkową na rzecz osoby trzeciej odpłatnie gdyż z kwot przelanych na jej konto przez powoda pozostawiała sobie część środków pieniężnych tytułem wynagrodzenia za udział w nielegalnym procederze polegającym na wyłudzeniu środków od powoda;

b. okoliczności w jakich pozwana weszła w posiadanie środków pieniężnych powoda, a więc pobieranie wynagrodzenia za niewykonaną faktycznie pracę bez podstawy w postaci podpisanej umowy a następnie przekazywanie części tak uzyskanych środków na rzecz osoby niezwiązanej formalnie z powodem (I. Ż. (2)), z pozostawieniem sobie części środków stanowi podstawę do uznania, że podejmowane działania są legalne i środki wracają do powoda, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że pozwana działała z chęci zysku, była osobą świadomą, pełnoletnią a co za tym idzie miała a przynajmniej powinna była mieć świadomość, że działania przez nią podejmowane i tolerowane są sprzeczne z prawem a więc wyzbywając się korzyści uzyskanej bezpodstawnie od powoda na rzecz I. Ż. (1) powinna była się liczyć z obowiązkiem jej zwrotu.

1. naruszenie prawa materialnego:

a. obrażę art. 407 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i niesłuszne przyjęcie, że stan faktyczny sprawy pozwala na jego zastosowanie i przyjęcie, że pozwana rozporządziła korzyścią na rzecz osoby trzeciej bezpłatnie i przeniosła na tę osobę obowiązek zwrotu korzyści uzyskanej od powoda, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że pozwana rozporządziła korzyścią majątkową na rzecz osoby trzeciej odpłatnie, gdyż z kwot przelanych na jej konto przez powoda pozostawiała sobie część środków pieniężnych tytułem wynagrodzenia za udział w nielegalnym

procederze wyłudzenia środków od powoda, co nie może stanowić podstawy do zastosowania art. 407 k.c. i do uniknięcia odpowiedzialności pozwanej z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia;

b. obrazę art. 409 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji błędne przyjęcie, iż stan faktyczny sprawy nie daje podstaw do jego zastosowania podczas gdy pozwana wchodząc w posiadanie środków pieniężnych powoda a więc pobierając wynagrodzenia za niewykonaną faktycznie pracę bez podstawy w postaci podpisanej umowy a następnie przekazując część tych środków na rzecz osoby niezwiązanej formalnie z powodem (I. Ż. (1)), z pozostawieniem sobie części środków, działała nielegalnie i z chęci zysku, będąc przy tym osobą świadomą i dorosłą, a co za tym idzie przypuszczającą bądź co najmniej mogącą przypuszczać, że działania te są sprzeczne z prawem a więc wyzbywając się korzyści uzyskanej bezpodstawnie od powoda na rzecz I. Ż. (1) pozwana powinna była liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu, co stanowi podstawę do zapłaty na rzecz powoda całej uzyskanej od niego bezpodstawnie kwoty.

Apelujący żądał stosownej zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia powództwa w całości, ewentualnie uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I Instancji. Powód żądał zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów postępowania odwoławczego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powodowie żądali jej oddalenia i zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do podniesionych w apelacji zarzutów naruszenia prawa materialnego i procesowego, trzeba zwrócić uwagę, że prawidłowość zastosowania lub wykładnia prawa materialnego może być dopiero właściwie oceniona na podstawie prawidłowo ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Dlatego właśnie skuteczne zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego, zasługuje na uwzględnienie tylko wtedy, gdy ustalony przez Sąd pierwszej instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń. Powyższe rodzi konieczność rozpoznania w pierwszym rzędzie zmierzających do zakwestionowania stanu faktycznego zarzutów naruszenia prawa procesowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 18/97, OSNC 1997/8/112).

Przechodząc do zarzutów naruszenia art. 233 k.p.c., należy stwierdzić, iż pozbawione są one uzasadnionych podstaw. Wbrew tym zarzutom, Sąd pierwszej instancji przeprowadził wszechstronne postępowanie dowodowe, poczynił w sprawie jednoznaczne ustalenia faktyczne i wyciągnął z nich właściwe wnioski, które Sąd Okręgowy w pełni podziela, a więc nie zachodzi potrzeba ich powtarzania. Podkreślić należy, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. byłby skuteczny wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 16 grudnia 2005 r., sygn. Akt III CK 314/05, Lex nr 172176), czego skarżący nie uczynił. W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy w sposób wyczerpujący wyjaśnił swoje stanowisko i zasadność przyjętych ustaleń, należycie rozważając zebrany materiał dowodowy, nie naruszając zasad logicznego rozumowania, nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów wyznaczonych treścią art. 233 § 1 k.p.c., ani zasad doświadczenia życiowego przy ich ocenie (art. 328 § 2 k.p.c.).

Podkreślić należy, że przebieg postępowania dowodowego, czynione ustalenia, jak i ostatecznie również ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, determinował charakter dochodzonego roszczenia, ukierunkowany na wykazanie podstaw do uznania bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej kosztem powoda. Rolą sądu było zatem ustalenie zaistnienia bezpodstawnego wzbogacenia po stronie pozwanej w rozumieniu art. 405 i n. k.c. a następnie ocena podstaw do ustalenia obowiązku zwrotu uzyskanego wzbogacenia i zakresu tego obowiązku. Z

uwagi na charakter dochodzonego roszczenia w zasadzie poza ustaleniami sądu pozostawała kwestia bezprawności działania pozwanej, wiążąca się ściśle z odpowiedzialnością deliktową lub kontraktową.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu I instancji odnośnie podstaw do zastosowania na gruncie przedmiotowej sprawy dyspozycji art. 407 k.c. oraz dokonanej wykładni niniejszego przepisu, w tym w odniesieniu do art. 409 k.c. Jeśli doszło do nieodpłatnego rozporządzenia korzyścią, obowiązek jej wydania przechodzi na osobę trzecią. Oznacza to, iż dotychczasowy dłużnik (pierwotnie wzbogacony) zostaje zwolniony z obowiązku zwrotu, który to obowiązek przechodzi na osobę trzecią bez względu na to, czy wyzbywając się korzyści, pierwotnie wzbogacony powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu (art. 409 k.c.). Sąd nie podziela w tym zakresie przywoływanego przez stronę powodową wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1997 roku III CKU 67/97, którego teza ściśle odnosiła się jednak do stanu faktycznego sprawy na gruncie której został wydany.

Pozwana pozostała bezpodstawnie wzbogacona co do uznanej przez nią kwoty 500 zł. W pozostałym zakresie wyzbyła się korzyści na rzecz osoby trzeciej. Rozporządzenie korzyścią na rzecz osoby trzeciej nastąpiło nieodpłatnie, pozwana nie otrzymała bowiem od tej osoby żadnych świadczeń, zaś zatrzymywane przez nią kwoty po 100 zł pochodziły każdorazowo od zubożonego.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono apelację pozwanego.

O kosztach postępowania apelacyjnego, stosownie do jego wyniku, Sąd orzekł w oparciu o art. 98 k.p.c.